ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΞΕΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΚΥΡΟΛΟΓΙΑΙ

Γ'

Συνεχίζοντες ὅσα ἐν τοῖς προηγουμένοις τόμοις τοῦ «Πλάτωνος» ἐγράψαμεν περὶ «Ξενισμῶν καὶ ἀκυρολογιῶν» παρατηροῦμεν τὰ ἑπόμενα.

Προφανὴς ξενισμὸς (γερμανισμὸς) εἶναι τὸ ἐνιαχοῦ ἀναγινωσκόμενον «λαμβάνει τις (τοιαύτην ἢ τοιαύτην) *θέσιν* ἔναντι τοῦ ζητήματος» (κατὰ τὸ stellen sich zu . . .) ἀντὶ τοῦ «ἔχει . . . *γνώμην* ἢ *φρονεῖ* περὶ τοῦ . . . »· ὡσαύτως τὸ ἐρωτώμενον «τίνα *θέσιν* λαμβάνετε . . . ;» (κατὰ τὸ wie stellen Sie sich . . .). Παραπλησίως γράφεται «ἰδίαν *τοποθέτησιν* (sic) λαμβάνει ὁ . . . ἔναντι τοῦ ζητήματος τούτου»! ἀντὶ τοῦ *ἰδίαν γνώμην ἔχει* . . .

Τὸ «*χαράσσει* τὸν δρόμον πρὸς τὴν θρησκείαν» εἶναι γαλλισμὸς (il **trace** la voie vers la religion) ἀντὶ τοῦ *δεικνύει*, *ὑποδεικνύει*, *καθορίζει* τὴν ὁδὸν (τὴν ἄγουσαν) πρὸς τὴν θρησκείαν.

Ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ ἐπαναλαμβάνεται συχνάκις ἡ ἀσύντακτος καὶ σόλοικος φράσις «εὐτυχῶς ὅτι . . ., δυστυχῶς ὅτι . . . »· π. χ. «ἐκινδύνευσεν ὁ ἀσθενής· *εὐτυχῶς ὅτι* ἔπεσε τὸ ἑσπέρας ὁ πυρετός», «θὰ τοῦ ἔδιδον καλὸν μάθημα (τιμωρίαν)· *δυστυχῶς ὅτι* δὲν ἦτο ἐκεῖ» κτλ., ὡσεὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται πρότασις ἐξ ἐπιρρήματος. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ταῦτα εἶναι ξενικαὶ μιμήσεις. Οἱ Γάλλοι, οὐχὶ μόνον οἱ πολλοὶ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ὁμιλίᾳ, ἀλλὰ καὶ συγγραφεῖς δόκιμοι, ἐξαρτῶσιν ἐξ ἐπιρρημάτων πρότασιν ἀπὸ τοῦ que ἀρχομένην, οἷον heureusement **que** . . . malheureusement **que** . . . Μνημονεύω δ' ἐνταῦθα ἣν ἔχω πρόχειρον ῥῆσιν τοῦ Pascal [1] «**Sans doute que** la nature n'est pas si uniforme», ἥτις κατὰ λέξιν καὶ ἐπὶ τὸ δημωδέστερον μεταφραζομένη σημαίνει «ἀναμφιβόλως (ἢ ἀναμφίβολα) ὅτι (ἢ ποὺ) ἡ φύσις δὲν εἶναι τόσον ὁμοιόμορφη». Ἐν τῇ καθαρευούσῃ θὰ εἴπωμεν *ἀναμφιβόλως ἡ φύσις* . . . (ἄνευ τοῦ *ὅτι*).

Τὸ «κρίνει *ἐπὶ* τῶν φαινομένων» εἶναι ὡσαύτως γαλλισμὸς (juger **sur** les apparences)· ὀρθὸν δ' εἶναι τὸ *κρίνει ἐκ τῶν φαινομένων* ἢ *κατὰ* τὰ φαινόμενα.

Κατάφωρος ἅμα καὶ ἀηδὴς εἶναι ὁ ξενισμὸς ὁ περὶ τὴν μεταφορικὴν χρῆσιν τῆς μετοχῆς «τεταμένος» ἐν κοινολεκτουμέναις (ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἐφημερίσι) φράσεσιν, οἷαι «αἱ σχέσεις των εἶναι *τεταμέναι*» (κατὰ τὸ leurs relations sont **tendues**), «ἡ συζήτησις διεξήχθη εἰς ἀτμόσφαιραν *τεταμένην*» (κατὰ τὸ la discussion a eu lieu **dans une atmosphère tendue**»), ἀντὶ τοῦ *αἱ σχέσεις αὐτῶν δὲν εἶναι φιλικαί*, *ἡ συζήτησις ἐγένετο μετὰ διαθέσεως δυσμενοῦς*, *οὐχὶ φιλικῆς* ἢ ἄλλως πως.

Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς λογίᾳ γλώσσῃ ἁπαντῶσιν οὐχὶ σπανίως ἐκφράσεις ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ *ἄλλως τε* ἢ *ἄλλως δὲ* πρὸς δήλωσιν προσθήκης, ὡς ἰσοδύναμοι τῷ *πρὸς τούτοις*, *ἐκτὸς τούτων*. Τινὲς ἄλλοτε ἐκάκισαν αὐτὰς ὡς ἀσυντάκτους καὶ σολοίκους, ἄλλοι δ' ὕστερον ἐξέλαβον ὡς ξενισμούς, ὡς μίμησιν δηλαδὴ τοῦ d'ailleurs. Πλὴν τὸ πρᾶγμα

1) Pensées de Pascal sur la religion, ἔκδ. A. Gazier, σ. 317.

δὲν ἔχει οὕτω. Διότι προσφυῶς ἔδειξεν ὁ ἀοίδιμος Κόντος (1) ὅτι τοιαῦται ῥήσεις φέρονται συχναὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις (Βυζαντιακοῖς) συγγραφεῦσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀπαντῶσι πάμπολλα ὅμοια παραδείγματα. Ὥστε αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος φράσεις εἶναι δόκιμοι καὶ ἄξιαι μιμήσεως (2).

Ἐπὶ ἀνθρώπου θέλοντος νὰ ἐπιδείξῃ ἀγχίνοιαν λέγουσιν οἱ τῶν ὀθνείων ζηλωταὶ ὅτι «κάμνει πνεῦμά» κατὰ τὸ γαλλικὸν «faire de l' esrit».

Λέγεται συνήθως «ἅπαξ (ἢ μίαν φορὰν) *τὸ ἔτος*»· π. χ. «ὀφείλομεν νὰ κοινωνῶμεν τοὐλάχιστον *ἅπαξ τὸ ἔτος*» (κατὰ τὸ γαλλ. une fois **l' an**) ἀντὶ τοῦ *ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.*

Τὸ κοινῶς λεγόμενον «εἶμαι ὅλος αὐτιά, ὅλος μάτια» εἶναι γαλλισμὸς (je suis tout yeux, je suis tout oreilles) ἀντὶ τοῦ *βλέπω, ἀκούω μετὰ μεγίστης προσοχῆς.*

Περὶ πράγματος θεωρουμένου ὡς πολὺ σπουδαίου λέγεται κοινῶς ὅτι «εἶναι τὸ *πᾶν*, τὸ *ἅπαντον*»· π. χ. «τὸ *πᾶν* εἶναι νὰ νικήσῃς, νὰ ἐπιτύχῃς», «τοῦτο εἶναι δι' αὐτὸν τὸ *ἅπαντον*». Αἱ τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι ἀκραιφνεῖς ξενισμοὶ (πβλ. «**le tout** est de réussir, de vaincre», «cela est pour lui **le tout**»). Ἑλληνικὸν δ' εἶναι *τὸ οὐσιῶδες* ἢ *τὸ κυριώτατον καὶ σπουδαιότατον πάντων εἶναι τὸ . . . ἢ νὰ . . .*

Τὸ συνήθως λεγόμενον «ἀνὴρ *ὡρίμου* ἡλικίας» εἶναι ὡσαύτως ξενικόν. Οἱ Ἕλληνες δὲν γινώσκουσιν «*ὥριμον* ἡλικίαν» (âge mûr), ἀλλὰ *μέσην καὶ καθεστηκυῖαν ἡλικίαν*, καθ' ἣν τις εἶναι *μεσῆλιξ* ἢ *μεσόκοπος* (3) (μεταξὺ 40 καὶ 50 ἐτῶν). Προσεγγίζει πως τὸ γερμ. von **gesetzten** Jahren (4).

Παράδοξος φαίνεται ἡ ἐν τῇ κοινῇ καὶ ἰδιωτικῇ λαλιᾷ σημασία τοῦ «ἐννοῶ» ἔν τισι φράσεσιν, οἷαι «*ἐννοῶ* νὰ ἐπιβάλλω τὴν θέλησίν μου», «*ἐννοῶ* νὰ εἰσακούωμαι ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων μου», «*ἐννοῶ* νὰ μὲ ὑπακούουν τὰ παιδιά μου». Ἐν πάσαις ταύταις καὶ ταῖς τοιαύταις ῥήσεσι τὸ «ἐννοῶ» λέγεται ἀντὶ τοῦ *ἀξιῶ, ἀπαιτῶ.* Ἡ ἀλλόκοτος αὕτη χρῆσις τοῦ «ἐννοῶ» προῆλθε πάντως ἐκ τῆς κατὰ ῥῆμα μεταφράσεις τοῦ «**entendre**», ὅπερ φέρεται καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἀπαιτῶ* (πβλ. **J'entes** d' être obei=«*ἐννοῶ*» νὰ τυγχάνω ὑπακοῆς).

Ἀναγινώσκεταί που «ἡ προσπάθεια . . . *καταλείπει ὑπόλοιπα*» ἐπὶ τῆς ἐννοίας ὅτι εἶναι ἐλλιπής, ἀτελής. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη φράσις ἀποβαίνει ἀκατανόητος εἰς τὸν ἀγνοοῦντα ὅτι εἶναι κατὰ λέξιν μετάφρασις τοῦ γερμανικοῦ «es lässt zuviel übrig zu wünschen». Τοῦτο σημαίνει, κατὰ λέξιν ἑρμηνευόμενον, ὅτι τὸ πρᾶγμα καταλείπει πολλὰ τὰ ἐπιθυμητά, τὰ ζητητέα, ἤτοι τὰ ἐλλείποντα, ἑπομένως εἶναι ἀτελές, ἐλλιπές. Τί δ' ὅμως καὶ αὖθις καὶ ἀεὶ κινεῖ ἡμᾶς νὰ παραλαμβάνωμεν ξένας ἐκφράσεις ἢ καὶ νὰ πλάττωμεν αὐθαιρέτως νέας, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα ἡμῶν εἶναι, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ἡ πλουσιωτάτη καὶ ὡραιοτάτη πασῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γλωσσῶν; Ἐνταῦθα καὶ ἄκων τις ἀναμιμνήσκεται εὐθὺς ὅσα ἄλλοτ' ἐδίδαξεν ὁ πολὺς Κόντος (5) εἰπών: «Εὔλογον καὶ φρόνιμον φαίνεται νὰ μὴ ἐπαινῶμεν μηδὲ ζηλῶμεν τοὺς ἑτοίμους ἀεὶ ὄντας εἴτε ὑπ' ἀμαθίας εἴτε ὑπ' αὐθαδείας νέας λέξεις νὰ κατασκευάζωσι καὶ νέους τύπους νὰ πλάττωσιν, ὅταν τὸ λεξικὸν τῆς προγονικῆς γλώσσης παρέχῃ τὰς ἀναγκαίας λέξεις καὶ τοὺς ἀναγκαίους τύπους».

Οὐχ ἧττον ἀπροσδιονύσως λέγεται τὸ ῥῆμα «ἐναγκαλίζομαι», οἷον «ἐναγκαλί-

1) Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις, σ. 349 ἑξ.

2) Πλημμελὴς εἶναι ἡ ῥῆσις «ἄλλως *τε δέ* . . .», ἡ χρῆσις δηλονότι διττῶν συνδέσμων.

3) Ἡ λέξις *μεσόκοπος* εἶναι ἀρχαία ἀπαντῶσα παρὰ τῷ κωμικῷ Ξενάρχῳ καὶ τῷ Κρατίνῳ.

4) Τὸν ἐν τῇ μέσῃ ἡλικίᾳ ὄντα ἄνδρα δυνάμεθα νὰ λέγωμεν *καθεστηκότα*, τὴν δὲ γυναῖκα *καθεστηκυῖαν*. Οὐδαμῶς δ' ἔχει ὀγιῶς ἡ ἔκφρασις «καθεστηκυῖα ζωή» πρὸς δήλωσιν τῆς ζωῆς, ἣν διάγουσιν ὅσοι ἐργάζονται καθήμενοι· ἡ τοιαύτη λέγεται ὀρθῶς *ἑδραία ζωή, ἐπιδίφριος ζωὴ* (ζωὴ καθιστική, vie sédentaire).

5) Ἔνθ. ἀνωτ. σ. 4.

ζεται τὸν νοητὸν κόσμον» (κατὰ τὸ embrasser, umarmen) ἀντὶ τοῦ ἑλληνοπρεποῦς *περιέχει, περιλαμβάνει.*

***

«*Κλειστὸν σύστημα*» ἀποκαλοῦσι συνήθως οἱ παρ' ἡμῖν φιλοσοφοῦντες τὸ *ἀπηρτισμένον, τὸ συντετελεσμένον, τὸ τέλειον*, μεταφράζοντες κατὰ λέξιν τὸ «abgeschlossen». Ἀλλὰ διατί, ὦ Μοῦσαι φίλαι, καὶ πάλιν καταφεύγομεν εἰς ὀθνείας ἐκφράσεις, ἀφοῦ ἔχομεν ἑλληνικὰς καλλίστας καὶ ἀρίστας ;!

Περιφέρεται συχνὸν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν γλώσσῃ τὸ ἐπίθετον «ἐποικοδομητικός», οἷον «ἡ ὁμιλία, ἡ συζήτησις ὑπῆρξεν ἐποικοδομητικὴ» (κατὰ τὸ édificant, erbaulich) ἀντὶ τοῦ *χρήσιμος, ὠφέλιμος, ἐπωφελής*.

Ἐπ' ἐσχάτων, ὅτε ἐθεσπίσθη νὰ μὴ ἀποκλείωνται τῆς *βουλείας* (βουλευτικοῦ ἀξιώματος) αἱ γυναῖκες, ἠγέρθη ζήτημα πῶς πρέπει αὗται νὰ ὀνομάζωνται. Ἐπεκράτησε δέ, νομίζω, νὰ λέγωνται διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος πρὸς τοὺς ἄρρενας συναδέλφους αὐτῶν, τουτέστι *Βουλευταί*. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἥκιστα ὀρθόν. Διότι τὸ θηλυκὸν τῶν εἰς -της ὀνομάτων λήγει κυρίως εἰς -τρίς, οἷον ληστὴς—*ληστρίς*, αὐλητὴς—*αὐλητρίς*· ὁμοίως ἔχουσι τὰ *μαθητρίς, ὀρχηστρίς, πλυντρίς, λαλητρὶς* κ.ἄ. Εὑρίσκεται καὶ τύπος *μαθήτρια*, ὅστις ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου γράφοντος «*μαθητρὶς* ὡς *αὐλητρίς, οὐ μαθήτρια*». Λέγει δὲ καὶ ὁ Μοῖρις «*μαθητρὶς* ἀττικῶς, *μαθήτρια* ἑλληνικῶς». Ἀλλ' οὔτε τοῦ *μαθητρὶς* οὔτε τοῦ *μαθήτρια* ἔχει τις νὰ μνημονεύσῃ μαρτύριον ἐκ δοκίμου συγγραφέως ἢ ποιητοῦ, ὡς παρετήρησεν ὁ ἐπιφανέστατος γραμματικὸς καὶ κριτικὸς Κ. Κόντος [1]. Ὅπως ἂν ἔχῃ, ὁ εἰς -τρια τύπος τοῦ θηλυκοῦ τῶν εἰς -της ὀνομάτων φαίνεται ὅτι ἀπέβη καθολικώτερος καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπικρατέστερος. Ἀπαντᾷ δ' ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου (ἔνθα γίνεται λόγος περὶ *καλαμητριῶν* καὶ θεριστῶν), ὑπὸ δὲ Διογένους τοῦ Λαερτίου μνημονεύονται ἀμφότεροι οἱ τύποι (*αὐλητρὶς* καὶ *αὐλήτρια*).

Ἐπὶ τούτοις ὑπάρχει καὶ ἄλλος τύπος θηλυκοῦ γένους εἰς -τειρα. Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ φέρεται ἀντὶ τοῦ «ναῦν *λῃστρίδα*» τὸ ναῦν *λῃστειραν*· πρὸς ὃ τελευταῖον ὑπάρχουσι πάμπολλα ὅμοια, οἷον *δαμάτειρα, πανδαμάτειρα, δεσπότειρα, γεννοδότειρα* καὶ *ζωοδότειρα, ὑπνοδότειρα, ἰχνεύτειρα, τοξεύτειρα, τεκνολέτειρα, σώτειρα, παιδολέτειρα* κ.ἄ.π.

Τούτων οὕτως ἐχόντων τὸ θηλυκὸν τοῦ βουλευτὴς θὰ εἶναι *βουλευτρίς*, ἴδος (ἀττικῶς) ἢ *βουλεύτρια*, -ίας ἢ *βουλεύτειρα*, -ρας (ἑλληνικῶς). Αἱ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος τυχοῦσαι ἐρατειναὶ Κυρίαι δύνανται νὰ ἐκλέξωσιν ὅ,τι ἂν προαιρῶνται. Διότι καὶ τὰ τρία εἶναι ὀρθά [2].

Τὸ ἀναγινωσκόμενόν που «παύει ὂν (ὑπάρχον)» εἶναι σόλοικον· διότι τὸ *παύει* εἶναι πάντοτε ἐνεργητικόν, οὐχὶ μέσον. Ὀρθῶς δ' ἔχει τὸ *παύεται ὑπάρχον* ἢ τὸ *διαλείπει νὰ ὑπάρχῃ*.

Κακῶς γίνεται παρ' ἡμῖν πολλάκις χρῆσις τοῦ «δέον», οἷον «δέον ὅπως . . . » ἢ «δέον νὰ . . . ». Τὸ *δέον* τοῦτο εἶναι μετοχή, καταστᾶσα τῷ χρόνῳ ἰσοδύναμος πρὸς ἐπίθετον, καὶ σημαίνει τὸ *ἀναγκαῖον, ἐπάναγκες*. Ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ *προσῆκον, πρέπον*. Ταῦτα πάντα πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὡς ὀνόματα καὶ νὰ ἐπακολουθῇ αὐτοῖς τὸ *εἶναι*. Ῥητέον δηλαδὴ *ἀναγκαῖον εἶναι* . . . , *ἐπάναγκες εἶναι* . . ., *προσῆκον εἶναι* . . ., *πρέπον εἶναι* . . . Τὸ *δέον* ἄρα ἢ πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν λέγοντες ἀντ' αὐτοῦ τὸ *πρέπει* ἢ νὰ ἐκφέρωμεν μετὰ τοῦ *εἶναι*, ἤτοι νὰ λέγωμεν *δέον εἶναι* (οὐχὶ ἁπλῶς *δέον*).

Ἀναγινώσκονται ἐνίοτε ἐρωτήσεις, οἷαι «θὰ ἠδύνατο μήπως νά . . . ; », «θὰ ἔπρεπε μήπως νά . . . ;», «θὰ ἦτο μήπως καλὸν νά . . . ;» κτλ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι πλημμελεῖς· διότι τὸ *μὴ* ἐπὶ ἐρωτήσεως κεῖται ἐν ἀρχῇ· «*μὴ* τοῦτο οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν ; »,

---

1) Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις, σελ. 194.

2) Σημειῶδες ὅτι παρεδόθη καὶ τύπος προπαροξυτόνου θηλυκοῦ *βούλευτις*, -ιδος.

«*μή* τι νεώτερον ἀγγέλεις ;», «*μὴ* οὖν ἐγὼ ληρῶ ;», «ἆρά γε *μὴ* ἐμοῦ προμηθεῖ ;», «*μὴ* οὖν οἰόμεθα . . . ;» καὶ ἄλλα πολλὰ ἰδίᾳ παρὰ Πλάτωνι.

Ἐπ' ἐσχάτων ἀκούεται προφερόμενον καὶ ὑπὸ ἐπισήμων χειλέων ἐπαναλαμβανόμενον τὸ *ἀθλεῖται*, οἷον «ἡ σημαία παρεδόθη εἰς τὴν ἀθλουμένην νεότητα». Ἡ νεότης δ' ὅμως δὲν «ἀθλεῖται», ἀλλ' *ἀθλεῖ*. Τὸ παλαιὸν καὶ εὐαρέστως κυκλούμενον ῥῆμα *ἀθλέω -ῶ* (=εἶμαι ἀθλητής, ἀγωνίζομαι, ἀμιλλῶμαι) ἀπαντᾷ ἐν τῷ ἐνεργητικῷ τύπῳ. Τὸ δὲ μέσον εἶναι ἀσύνηθες, εὑρισκόμενον ἅπαξ ἢ δὶς μόνον παρὰ μεταγενεστέροις. Στοιχοῦντες λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν δόκιμον καὶ κοινολεκτούμενον τύπον θὰ λέγωμεν ὀρθῶς τὸ *ἡ νεότης ἀθλεῖ* καὶ *ἡ ἀθλοῦσα νεότης*, ἐκκλίνοντες τὸ «ἀθλουμένη», εἰς ὃ παρασύρει προφανῶς τὸ κατ' ἔννοιαν συγγενὲς *ἀσκουμένη*.

Ἡ ἔννοια τοῦ ποιεῖν συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν δηλοῦται ἑλληνιστὶ διὰ τοῦ *ἁρμόζειν*, *προσαρμόζειν*, *συναρμόζειν*, *ἐναρμόζειν*· ὅθεν τὰ ὀνόματα *ἁρμογή*, *προσαρμογή*, *συναρμογή*, *ἐναρμογή*. Ἀντὶ τούτων δ' ἐσχηματίσθησαν ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις καὶ παραδόξως ἐπέδωκαν τὰ παντελῶς ἀσύστατα «ἐναρμονίζω» καὶ «ἐναρμόνισις», ἅπερ εἶναι ἐπίμεμπτα, ψεκτὰ καὶ ἀπόβλητα.

***

Ἐλέχθη καὶ λέγεται εἰσέτι ὑπὸ ἐνίων, ὀλιγώρως πρὸς τὰ τῆς γλώσσης ἐχόντων, τὸ «ὠφελιμισμός», δηλωτικὸν τῆς ἐπικήρου θεωρίας, καθ' ἣν κανὼν καὶ σκοπὸς πάσης ἐνεργείας πρέπει νὰ τίθηται τὸ ἴδιον, οὐχὶ δὲ τὸ κοινόν, συμφέρον. Ἀλλ' ὁ ὅρος «ὠφελιμισμός» (Utilitarismus, utilitarisme κτλ.) εἶναι ἔκφυλος καὶ ἀσύστατος, πλασθεὶς αὐθαιρέτως ὡς ἐκ ῥήματος «ὠφελιμίζω». Ἀντὶ τούτου ὀρθῶς ἔχει νὰ λέγηται *ὠφελιμοκρατία*, *χρησιμοθηρία*, *ὠφελιμοκρατικὴ* ἢ *χρησιμοθηρικὴ* θεωρία.

Ἡ θεωρία, καθ' ἣν κατάστασίς τις τοῦ σώματος ἢ τῆς ψυχῆς χρησιμεύει ὡς *ἀφορμή*, ὅπως ὁ Θεὸς ἐνεργήσῃ καταλλήλως καὶ ποιήσῃ ἀνάλογον κατάστασιν εἰς τὴν ἑτέραν τῶν οὐσιῶν τούτων, ὀνομάζεται **occasionalismus** (ἐκ τοῦ occasio=εὐκαιρία). Ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν προσῆκον εἶναι νὰ λέγηται *θεωρία τῆς εὐκαίρου ἀφορμῆς* (οὐχὶ *αἰτίας*) ἢ συντομώτερον μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀκριβέστερον *ἀφορμολογία* ἢ *εὐκαιρολογία*.

Ἐν φιλοσοφικοῖς καθόλου βιβλίοις καὶ ἰδίᾳ προκειμένου περὶ τῆς καντιακῆς φιλοσοφίας γίνεται ἐνίοτε λόγος περὶ τῆς «κατηγορικῆς προστακτικῆς». Καὶ ἡ μὲν ἔννοια τῆς ἀποφάνσεως ταύτης εἶναι ὄντως ὑψηλὴ καὶ πάντοτ' ἐφαρμογῆς ἀξία, ἀλλ' ἡ γλωσσικὴ αὐτῆς ἐκφορὰ δὲν ἔχει, νομίζομεν, κατὰ πάντα ὑγιῶς. Διότι τὸ *προστακτικὸς* εἶναι, ὡς γνωστόν, ἐπίθετον ἐκ τοῦ προστάττω παραγόμενον καὶ ὡς τοιοῦτο ἔχει χρείαν προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ. Ἐν τῇ Γραμματικῇ λέγεται ἁπλῶς «προστακτική», ἐξυπακουομένου εὐκόλως τοῦ οὐσιαστικοῦ «ἔγκλισις» (πβλ. ῥητορικὴ (τέχνη), διαλεκτικὴ (ἐπιστήμη). Ἀλλ' οὐδαμῶς οὐδέποτε ἡ φύσις τῆς γλώσσης ἐπιτρέπει νὰ ληφθῇ τὸ θηλυκοῦ γένους ἐπίθετον *προστακτικὴ* ἀντὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ *προσταγή*.

Περὶ δὲ τοῦ *κατηγορικὸς* παρατηρητέον ὅτι εἶναι ὄνομα παλαιόν, ὅπερ συχνάκις ἀπαντᾷ παρ' Ἀριστοτέλει καὶ ὕστερον ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν παραληφθὲν φέρεται, καταλλήλως μεθηρμοσμένον, ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις. Ἡ δ' ἔννοια αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἐδηλοῦτο τανῦν σαφέστερον καὶ ἐμφαντικώτερον διὰ τοῦ *ῥητὸς καὶ ἔντονος*.

Κατὰ ταῦτα ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ῥῆσις «κατηγορικὴ προστακτικὴ» προσῆκον εἶναι καὶ ὀρθὸν νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ἀντ' αὐτῆς νὰ λέγηται *Κατηγορικὴ ΠΡΟΣΤΑΓΗ*, ἤ, κάλλιον καὶ ἐναργέστερον, *ῥητὴ καὶ ἔντονος προσταγή*.

Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ φιλοσοφικῶν ὅρων, παρατηροῦμεν ὅτι εἶναι ἀφόρητος ἡ χρῆσις τοῦ «τελ*εο*λογία», ἐπαναλαμβανομένη ὑπό τε ἄλλων πολλῶν καὶ τινων φιλοσοφούντων. Ἡ θεωρία, καθ' ἣν κρατοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ σκοποί, τελικὰ αἴτια, λέγεται ΤΕΛ*Ο*ΛΟΓΙΑ (ἐκ τοῦ ΤΕΛΟΣ=σκοπός). Δὲν πρέπει νὰ παρασυρώμεθα ὑπὸ τῶν ξένων ὅρων «Tel*eo*logie», «tél*éo*logie», «tel*eo*logy», «teleologia» κτλ. Πολλοὶ ἤδη

ὑπέδειξαν τὸ ὀρθόν, ἀλλ' εἰς μάτην· διότι τὸ κακὸν ἐπαναλαμβάνεται, ὡσεὶ ἦτο νόσος ἀνίατος.

***

Πλημμελῶς λέγεται τὸ «ἀμεριμνῶσι τῶν καθηκόντων των», προενεχθὲν προφανῶς κατὰ τὸ ὀρθῶς ἔχον ἐναντίον δὲ κατ' ἔννοιαν ἐκείνου «μεριμνῶσι τῶν καθηκόντων». Διότι ἐκ τοῦ «ἀμέριμνος» σχηματίζεται κατὰ τὴν πρώτην συζυγίαν τῶν περισπωμένων τὸ ῥῆμα «ἀμεριμνέω -ῶ», ἰσοδύναμον ὂν τῷ «ἀφροντιστέω -ῶ». Ὁμοίως δ' ἐκ τοῦ «ἄτολμος» ἐγένετο τὸ «ἀτολμέω -ῶ». Τὸ «ἀμεριμνᾷς» ἄρα καὶ τὸ «ἀτολμᾷς, τὸ «ἀμεριμνῶντες» καὶ τὸ « ἀτολμῶντες» εἶναι βάρβαρα καὶ ἀνελλήνιστα.

Οὐχὶ ὀρθῶς γίνεται ἐνίοτε λόγος περὶ «παραλυσίας» νέων, παίδων, γυναικῶν κττ. Ἀντὶ τοῦ «παραλυσία» ῥητέον *ποράλυσις*, ὡς *ἔκλυσις, διάλυσις, ἀπόλυσις, ἀνάλυσις, κατάλυσις*.

Τὸ συνήθως λεγόμενον «ἀηδιάζω» ἐλέγετο *ἀηδίζομαι, ἀηδιζόμην* ἢ *ᾐηδιζόμην*. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς που ἐννοίας δυνάμεθα νὰ λέγωμεν *βδελύττομαι, σικχαίνομαι, ἀποστρέφομαι, ἀηδῶς διάκειμαι* ἢ *ἔχω* πρός τι, οὐχὶ δὲ καὶ *ἀπεχθάνομαι*· διότι τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐν τῷ δοκίμῳ λόγῳ σημαίνει τὸ εἶμαι ἢ γίνομαι μισητός, μισοῦμαι ὑπό τινος.

Οὐ μόνον ἐν τῇ ἰδιωτικῇ συνηθείᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ σεμνοτέρῳ γραπτῷ λόγῳ παραλαμβάνεται πολλάκις τὸ ῥῆμα «ὑποθέτω» ἀπροσδιονύστως καὶ ἀναρμόστως, τιθέμενον ἐκεῖ, ἔνθα δὲν πρόκειται ἀληθῶς περὶ ὑποθέσεως ἀλλὰ περὶ δοξασίας. Λέγεται π. χ. «Καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἀδιάφορος πρὸς τοὺς οἰκείους του», «δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσῃς ὅτι ἐγὼ ἀγνοῶ τὰ γενόμενα», «ἂς μὴ ὑποθέσῃ τις ὅτι τὰ πράγματα ἔληξαν». Εἶναι φανερὸν παντὶ ὅτι ἐν ταῖς τοιαύταις φράσεσι λαμβάνεται κακῶς τὸ «ὑποθέτειν» ἀντὶ τοῦ *ὑπολαμβάνειν, δοξάζειν, νομίζειν*.

Οὐχὶ ὀλιγάκις λέγεται ἢ ἀναγινώσκεται ὅτι «τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα (γρ. *συναίσθημα*) ἐπιζῇ (ἐν Ῥωσίᾳ) τῆς κομμουνιστικῆς ἀντιδράσεως», «δὲν ἐπέζησε πολὺ *τοῦ* θανάτου τῆς συζύγου του» κττ. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀφόρητοι σολοικισμοὶ διότι τὸ *ἐπιζῆν* συντάσσεται μετὰ δοτικῆς· Ἂν δέ τισιν ἡ δοτικὴ προσπίπτῃ ἀνοίκειος τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ, δύνανται νὰ ἐκφέρωσιν αὐτὴν ἀναλυτικῶς διὰ τῆς προθέσεως *εἰς*, νὰ λέγωσι π. χ. *ἐπέζησεν εἰς* τὸν θάνατον τῆς συζύγου, *εἰς* τὴν ἀντίδρασιν τῶν κομμουνιστῶν, *εἰς* τὴν μεγάλην καταστροφὴν κτλ. Ὡσαύτως ἐσφαλμένον καὶ σόλοικον εἶναι τὸ «ἐπιτάσσομαί τινος», ἀνθ' οὗ ῥητέον τὸ *ἐπιτάττομαί τινι* ἢ *εἴς τι*. Ἡ μετὰ γενικῆς σύνταξις καὶ ἐκφορὰ τῶν ῥημάτων τούτων εἶναι μόνον σκυθικῶν στομάτων ἀξία.

Γράφεταί που «μετὰ συμβατικότητος καὶ τυχαιότητος» πρὸς δήλωσιν τοῦ τυχαίου. «Συμβατικὸς» ἐλέχθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων τὸ conventionel ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ γινομένου ἢ ἰσχύοντος, κατὰ σύμβασιν, συμφωνίαν ἢ συνθήκην, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ τυχαίου (τοῦ *συμβεβηκότος*). Ἄλλο εἶναι τὸ «συμβατικὸς» (ἂν τύχῃ ἀποδοχῆς) καὶ ἄλλο τὸ *συμβεβηκός*· ἐκεῖνο σημαίνει τὸ κατὰ συμφωνίαν, τοῦτο δὲ τὸ κατὰ τύχην τελούμενον. Ὥστε μετὰ τῆς «τυχαιότητος» συναρμόζεται οὐχὶ «ἡ συμβατικότης» ἀλλὰ . . . «ἡ συμβεβηκότης» !

Οὐχ ἧττον ἀτόπως λέγονται συχνάκις τὰ νεώτερα ὅπλα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ παλαιά, «συμβατικά», ἀντὶ τοῦ «συνήθη».

Οὐχὶ ὀλιγάκις ἐπὶ τιμητικῶν ἑορτῶν λέγεται καὶ γράφεται τὸ «ἀποτίεται φόρος τιμῆς εἰς τὸν δεῖνα». Ἀλλ' ὁ φόρος δὲν «ἀποτίεται», ἀλλ' *ἀποτίνεται*, ἤτοι πληρώνεται. Τὸ «ἀποτίεται» δὲν ἔχει ἐνταῦθα θέσιν τινά· διότι τὸ *τίω* (λέξις παρὰ ποιηταῖς ἀπαντῶσα) σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ τιμῶ (ὁ φόρος δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ πληρώνεται). Οἱ Ἕλληνες λέγουσιν *ἀποτίνω* ἢ *ἐκτίνω* τὸ χρέος, ὡς καὶ *καταβάλλω* ζημίαν, λύτρα, μισθόν, τιμήν. Ἐντεῦθεν τὸ *ἀπότισις* ἢ *ἔκτισις* ἢ *καταβολὴ* χρέους, χάριτος, τιμῆς, φόρου κτλ.

Σημειῶδες ὅτι ἐπ' ἐσχάτων πολλοὶ παραλαμβάνουσι τὸ «ἐπισημαίνειν» ἀντὶ τοῦ *ἐξαίρειν, τονίζειν*· π. χ. «τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐπεσήμανεν ἰδιαιτέρως»=*ἐξῆρεν ἰδίᾳ*. Ἀλλὰ

τὸ *ἐπισημαίνειν* ἔχει ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἄλλην σημασίαν· κυρίως δὲ δηλοῖ τὸ καταλείπειν σημεῖα, ἴχνη, ἐπὶ νόσου.

Ἐνίοτε λέγεται «αὐτὰ εἶναι *καθαρὰ* ψεύδη», ὡσεὶ ὑπῆρχον εἴδη ψεύδους, καθαρὰ δηλονότι καὶ ἀκάθαρτα ψεύδη. Τὸ ὀρθὸν εἶναι « ταῦτα εἶναι *ὅλως* ἢ *παντάπασι* ψευδῆ». Καὶ ἐνταῦθα ἔχομεν ἀηδῆ ξενισμόν. Πβλ. τὸ «Das sind **lauter** Lügen».

Συχνάκις, ἐπὶ ἀντιθέσεως, λαμβάνεται ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ τὸ «ἐν τούτοις» ἀντὶ τοῦ *ὅμως*· π. χ. «εἶχε πυρετὸν καὶ πόνους, ἐν τούτοις μετέβη εἰς τὴν ἐργασίαν του». Καὶ ἐνταῦθα τοῦ κακοῦ αἰτία ἡ ξενικὴ μίμησις. Πβλ. Indessen ἢ indes, cependant.

Γράφεται καὶ λέγεται ἐνίοτε πρὸς δήλωσιν βαθείας ἐρεύνης ἡ φράσις «ὁ δεῖνα ἐξήτασε τὸ θέμα *ἐξαντλητικῶς*» (πβλ. καὶ «ἐξήντλησε τὸ ζήτημα»). Ἀλλὰ τοιαύτη ἔκφρασις εἶναι ξενικὴ γενομένη κατὰ μετάφρασιν τοῦ behandeln erschöpfend, épuiser à fond. Οἱ Ἕλληνες λέγομεν ὀρθῶς, ὅτι ὁ δεῖνα ἐξήτασε τὸ θέμα *ἀκριβῶς (τελείως, ὁλοσχερῶς) καὶ κατὰ βάθος* (γερ. erschöpfend, γαλ. à fond).

Οὐχὶ σπάνιον εἶναι τὸ γραφόμενον «ἐκκινῶ», μεταφράζον τὸ κοινῶς λεγόμενον «ξεκινῶ», ἀντὶ τοῦ *ὁρμῶμαι*. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ τὸ ῥ. *ἐκκινῶ* ἦτο μεταβατικὸν καὶ ἐσήμαινε τὸ ἐγείρω, διεγείρω, ἐρεθίζω. Κακῶς λοιπὸν γίνεται χρῆσις τοῦ «ἐκκινεῖν» ἀντὶ τοῦ *ὁρμᾶσθαι*. Ἔν τινι βιβλίῳ ἀναγινώσκεται «ὁ ἀνθρωπισμὸς ἐκκινεῖ καὶ *ἐξικνεῖται* ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου . . . », ἔνθα ὁ γράφων ἐκλαμβάνει τὸ *ἐξικνεῖται* (=φθάνει) ὡς συνώνυμον τοῦ *ὁρμᾶται* !

Ἔν τινι βιβλίῳ ἀναγινώσκεται «τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας *κτώμενα* ἀγαθὰ εἶναι . . . ». Ἀλλ' ὁ ταῦτα γράφων λησμονεῖ ὅτι τὸ ῥῆμα *κτῶμαι* εἶναι μέσης διαθέσεως καὶ σημαίνει ὅ,τι κοινῶς λέγεται «ἀποκτῶ». Τὸ παθητικὸν τοῦ εἰρημένου ῥήματος εἶναι τὸ *προσγίγνομαι*. Λέγεται π. χ. *ὁ δεῖνα ἐκτήσατο οἰκίαν* καὶ παθητικῶς *οἰκία προσεγένετό τινι*. Κατὰ ταῦτα ἀντὶ τοῦ πλημμελοῦς «τὰ κτώμενα ἀγαθὰ» ῥητέον τὰ *προσγιγνόμενα* ἢ *ποριζόμενα*, *προσποριζόμενα*, *προσποιούμενα* ἀγαθά.

Παράδοξος καὶ ἡ ἀπόφανσις, καθ' ἣν «ὁ ἄνθρωπος διὰ κόπου καὶ μόχθου καὶ ἱδρῶτος *ἀποκτᾶται* τὰ ἀγαθά». Ἀλλ' «ἀποκτᾶται τὰ ἀγαθὰ» σημαίνει ὅτι *ἀποβάλλει τὰ κεκτημένα ἀγαθά*, οὐχὶ δὲ ὅτι *κτᾶται ἀγαθά*, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται.

Ὡσεὶ μὴ ἤρκει τὸ ἀφόρητον «πέραν τοῦ . . . », λαμβανόμενον ἀντὶ τοῦ *πλὴν τοῦ . . . , ἐκτὸς τοῦ . . . , πρὸς τῷ . . . , προσέτι*, προσετέθη ἐπ' ἐσχάτων τὸ «ἐπέκεινα τοῦ . . . » καὶ τὸ «ἐντεῦθεν τοῦ . . . », ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, ὡς φαίνεται, ἐπινοηθὲν καὶ πρὸς πλουτισμὸν τῆς ἐκφράσεως τοῦ γαλλικοῦ au dela, περὶ οὗ εἴπομεν ἀλλαχοῦ. Ἀναγινώσκεται λοιπὸν «Ἐπέκεινα τῆς . . . διαμορφώσεως . . . , καλλιεργοῦνται καὶ . . . αἱ ἱκανότητες». Ἀλλὰ τὸ «ἐπέκεινα» καὶ τὸ «ἐντεῦθεν . . . » οὐδέποτε ἔχουσι τὴν σημασίαν τῆς προσθήκης.

Οὐχ ἧττον ἀφόρητα εἶναι τὰ ὁσημέραι αὐξανόμενα κακόζηλα νεοπλάσματα. Μνημονεύομεν ἔνια τῶν προχειροτέρων· «ἀνεχίζω»=περιέρχομαι εἰς πενίαν· «ἡ μεγαλότης»=μεγαλειότης, τὸ μεγαλεῖον· «θεμελιακῶς»=θεμελιωδῶς· «καταξιώνω»=προσνέμω ἀξίαν, τιμῶ· «ἀπαρτιώνω»=τελειῶ, συντελῶ, ὁλοκληρῶ· «ἀπαθλιῶ» καὶ «ἀπαθλίωσις», λέξεις πρόσφοροι πρὸς δήλωσιν τῆς κρατούσης περὶ τὴν γλῶσσαν ἀθλιότητος. Δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος, ὅτε θὰ ἀκούσωμεν καὶ θὰ ἴδωμεν ἄλλα τε παρεμφερῆ καὶ τὸ «ῥυπαρωσύνη» κατὰ τὸ ἤδη ἐμφανισθὲν «ἀξιωσύνη» !

Ἀποπτύσαντες πάντα χαλινὸν φερόμεθα ἀκατάσχετοι εἰς δεινὴν διανοητικὴν καὶ γλωσσικὴν ἀναρχίαν. Ταύτην βλέπων τις ἐπιπολάζουσαν ἐν νεωτέροις βιβλίοις καταλαμβάνεται ὑπὸ ὀδυνηρᾶς ἀπογνώσεως καὶ πικροῦ ἀπελπισμοῦ.

***

Καλὸν θὰ ἦτο ἐνταῦθα νὰ ἀναγράψωμεν λέξεις τινάς, μᾶλλον ἢ ἧττον συνήθεις, ὧν ἡ χρῆσις εἶναι πλημμελὴς καὶ περὶ ὧν διέλαβεν ὁ πολὺς Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσι-

καῖς Παρατηρήσεσιν. Οὕτω ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ εὐχαριστοῦμαι, ἀρέσκομαι εἴς τι λέγεται συνήθως «ἀσμενίζομαι εἴς τι», «ἐνασμενίζομαι», «ἐνησμενίσθην εἴς τι» κατὰ παθητικὴν φωνήν. Ἀλλ' εἶναι προτιμότερον νὰ παραλάβωμεν τὸν συνήθη τοῖς μεταγενεστέροις ἐνεργητικὸν τύπον *ἀσμενίζω*. Ἐκ τοῦ *ἄσμενος* δηλαδὴ ἐσχηματίσθη ἐν τῇ παρακμαζούσῃ γλώσσῃ τὸ *ἀσμενίζω*, ὅπερ τιθέμενον μὲν ἀντὶ τοῦ ἄσμενος δέχομαι ἢ φιλοφρονοῦμαι συνετάσσετο αἰτιατικῇ *(ἀσμενίζω τι)*, λαμβανόμενον δὲ ἀντὶ τοῦ χαίρω ἢ φιληδῶ ἐξεφέρετο μετὰ δοτικῆς *(ἀσμενίζω τινί)*. Λοιπὸν ὀρθὸν εἶναι νὰ λέγωμεν οὐχὶ «ἐνασμενίζομαι εἴς τι» ἀλλ' *ἀσμενίζω εἴς τι, ἐνασμενίζω τινί*.

Συχνότατα λέγεται «ὑπερασπίζομαι», «ὑπερησπίσθην», καὶ ἄνευ αὐξήσεως «ὑπερασπίσθην». Ἀλλ' ἀκολουθοῦντες εἰς τὴν φυσικωτέραν καὶ δοκιμωτέραν χρῆσιν ὀφείλομεν νὰ λέγωμεν κατ' ἐνεργητικὴν φωνὴν *ὑπερασπίζω, ὑπερήσπιζον, ὑπερήσπισα*.

Τὸ *ὑπερασπίζομαι* εἶναι παθητικῆς διαθέσεως καὶ ὡς τοιοῦτο ἀπαντᾷ παρὰ Βασιλείῳ τῷ μεγάλῳ καὶ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ.

Τὸ *ὑπερασπίζω* (πβλ. προασπίζω, παρασπίζω, ὑπασπίζω) σημαίνει κυρίως τίθημι τὴν ἀσπίδα ὑπέρ τινα· Συντάσσεται δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ὁτὲ μὲν μετ' αἰτιατικῆς *(ὑπερασπίζω τινά, πρῶτος ὑπερήσπισε τὸν βασιλέα)*, ὁτὲ δὲ μετὰ γενικῆς *(ἐγὼ ὑπερασπίζω σου, πατρίδος ὑπερασπίζων)*. Ἀμφοτέρων τῶν συντάξεων εὑρίσκονται παραδείγματα. Συγγενὲς δὲ κατ' ἔννοιαν πρὸς τὸ *ὑπερασπίζω* εἶναι τὸ *ὑπερμαχῶ τινος*

Παρεμφερῆ ἰσχύουσι καὶ περὶ τοῦ *ἐπιβουλεύομαι*. Λέγεται δηλαδὴ συνήθως ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ σκέπτομαι κακὰ κατά τινος τὸ «ἐπιβουλεύομαι»· π. χ. «μὲ ἐπιβουλεύεται ὁ δεῖνα», «οἱ δόλιοι ἐπιβουλεύονται πάντας, ἀκόμη καὶ τοὺς συγγενεῖς των». Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ὅμως, ἀρχαῖοί τε καὶ μεταγενέστεροι, ἔλεγον ἐπ' ἐνεργείας μὲν τὸ *ἐπιβουλεύω*, ἐπὶ πάθους δὲ τὸ *ἐπιβουλεύεσθαι*· οἷον *ἐπιβουλεύομαι ὑπό τινος, ἐπεβουλεύθην ὑπὸ τοῦ δεῖνος*, «μισοῦντες καὶ μισούμενοι, *ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι* διάγουσι τὸν βίον» (Πλούτ.).

Ὀφείλομεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς σήμερον, ἐπὶ ἐνεργητικῆς διαθέσεως, νὰ λέγωμεν τὸ *ἐπιβουλεύω*, φεύγοντες ἐπιμελῶς τὴν ἀνελλήνιστον ἐκφορὰν «ἐπιβουλεύ*ομαι*». Ῥητέον δὲ ὅτι ἐν τῇ παλαιᾷ γλώσσῃ τὸ *ἐπιβουλεύω* συνετάσσετο πάντοτε μετὰ δοτικῆς, ἐν δὲ τῷ παρεφθαρμένῳ ἑλληνισμῷ ἐκφέρεται ἐνίοτε καὶ μετ' αἰτιατικῆς.

Οὐχὶ διαφόρως ἔχει τὸ «ἐμπιστεύομαι». Λέγεται δηλαδὴ συχνάκις νῦν, ἐπὶ ἐνεργητικῆς διαθέσεως, τὸ «ἐμπιστεύομαι» καὶ ἀόρ. «ἐνεπιστεύθην»· π. χ. «σοῦ ἐμπιστεύομαι τὸ μυστικόν μου», «τοῦ ἐνεπιστεύθη τὴν περιουσίαν του». Ἀλλ' ὀρθῶς οἱ μεταγενέστεροι Ἕλληνες ἔλεγον ἐπ' ἐνεργείας μὲν τὸ *ἐμπιστεύω τινί τι*, ἐπὶ πάθους δὲ τὸ *ἐμπιστεύεταί τινί τι*· οἷον «τὴν *ἐμπιστευθεῖσάν μοι ποίμνην*», τὴν *ἐμπιστευθεῖσάν μοι* περιουσίαν», «ὁ τῆς φυλακὴν τὴν αὐλῆς *ἐμπεπιστευμένος*».

Φέρεται δ' ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ *διαπιστεύω τινί τι* καὶ *καταπιστεύω τινί τι*, οὗ παθητικὸν εἶναι τὸ *καταπιστεύεταί τινί τι*. Συχνότερον τούτων εἶναι τὸ ἁπλοῦν *πιστεύω τινί τι*, οὗ παθητικὸν ὑπάρχει τὸ *πιστεύεταί τινί τι* (πβλ. καὶ *ἐπιτρέπω τινί τι, ἐπιτρέπεταί τινί τι*).

Λοιπὸν τὴν ἔννοιαν τοῦ συνήθους λεγομένου «ἐμπιστεύομαι εἴς τινά τι» ἐξέφερον οἱ μὲν ἀρχαῖοι διὰ τοῦ *πιστεύω τινί τι*, οἱ δὲ μεταγενέστεροι διὰ τοῦ *ἐμπιστεύω τινί τι*. Τὸ τελευταῖον τοῦτο προσήκει καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ ἐγκρίνωμεν καὶ μεταχειριζώμεθα ἄλλως τε καὶ διότι, ἂν ἐπὶ ἐνεργητικῆς διαθέσεως εἴπωμεν τὸ «ἐμπιστεύομαι», τότε ἐπὶ τῆς παθητικῆς τί ἄρά γε θὰ λέγωμεν ; !

Συχνάκις γράφουσι καὶ λέγουσι τὸ «κατεχώρΗσα τὴν διατριβήν, πραγματείαν», «κατεχωρΗθη ἡ διατριβή, ἡ πραγματεία», χρησιμοποιοῦντες τὸ ῥῆμα «καταχωρέω—ῶ», ἐξ οὗ ἐσχημάτισαν καὶ ὄνομα «καταχώρΗσις». Ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἶναι πλημμελῆ· διότι ἐπὶ τοιαύτης ἐννοίας λέγεται ὀρθῶς τὸ *καταχωρίζω*. Σημαίνει δὲ *καταχωρίζω* τὸ κατατάσσω καὶ διευθετῶ τι προσηκόντως καὶ εἶτα καθολικώτερον τὸ τίθημι ἔν τινι τάξει, καταγράφω ἢ ἀναγράφω. Θὰ λέγωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς *καταχωρίζω* τὴν

διατριβήν, ἡ διατριβὴ *κατεχωρίσθη* εἰς τὸ περιοδικὸν κττ.· ὅθεν καὶ *καταχώρισις* ἢ *καταχωρισμὸς* τῆς πραγματείας. Δυνάμεθα δὲ νὰ λέγωμεν οὐ μόνον *καταχωρίζω τι εἴς τι*, ἀλλὰ καὶ *καταχωρίζω τι ἔν τινι*, καθ' ὃν τρόπον λέγεται *ἀναγράψαι εἰς στήλην* καὶ *ἀναγράψαι ἐν στήλῃ*.

Ὁμοίως τῷ *καταχωρίζω* ἐσχηματίσθησαν πολλὰ ῥήματα, οἷον *ἐγχειρίζω* (=τίθημι ἐν χειρὶ ἢ ἐν χερσί)· *μεταχειρίζω* (=ἔχω μετὰ χεῖρας)· *ἐπιστομίζω* (=βάλλω ἐπὶ στόμα)· *ἀποστοματίζω* (=λέγω ἀπὸ στόματος)· *σκορακίζω* (=πέμπω εἰς κόρακας) κ.ἄ.

Ἐκ τοῦ «ἐπαναστάτης», ἥτις εἶναι λέξις τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ, παρήχθη τὸ ῥῆμα *ἐπαναστατῶ*, ἔχον κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀμετάβατον διάθεσιν καὶ σημαῖνον ὅ,τι οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον *ἐπανίσταμαι* (¹), ἤτοι ἐγείρομαι εἰς ἐπανάστασιν. Ἀλλά τινες, πάντῃ πλημμελῶς καὶ κάκιστα, μεταχειρίζονται τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ μεταβατικῆς διαθέσεως, λέγοντες π. χ. «ἐπανεστάτησε τοὺς ὑποδούλους».

Τὸ ἐγείρω ἢ κινῶ εἰς ἐπανάστασιν ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι *ἐπανίστημί τινα*. Κατὰ τοῦτο θὰ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς προσφυῶς *ἐπανιστῶ τινα*. Ὀρθὴ λοιπὸν ἐκφορὰ εἶναι ἐκείνη, καθ' ἣν *ἐπαναστατοῦμεν* μὲν ἡμεῖς (ἀμεταβ.), *ἐπανιστῶμεν* δὲ ἄλλους (μεταβ.) (²), θὰ *ἐπαναστήσωμεν* ἄλλους, *ἐπανεστήσαμεν* τοὺς ὑποδούλους. Ἀντὶ τοῦ «ἐπαναστατημένος» ἢ «ἐπανεστατημένος» ῥητέον *ἐπανεσταμένος* ἢ *ἐπανεστηκώς*.

Ἡ λέξις *ἀφιππεύω* ἐν τῇ παλαιᾷ γλώσσῃ σημαίνει τὸ ἀπέρχομαι ἱππεύων, οὗ ἀντίθετον εἶναι τὸ *προσιππεύω*=προσέρχομαι ἱππεύων· (πβλ. τὸ *ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον ἀφίππευσεν εἰς Σικυῶνα* (Πλούτ.). Ἀλλά τινες τῶν νεωτέρων παρεκδεχόμενοι τὴν λέξιν ἐκείνην παραλαμβάνουσιν ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ὡς συνωνύμου δηλαδὴ τοῦ «ξεπεζεύω, ξεκαβαλλικεύω». Ὅθεν εἶπον «ἀφιππεύσας ἐπορεύθη πεζός, «ἀφιππεύει καὶ βαδίζει πεζός»! Ἀλλὰ τοιαύτη παρεκδοχὴ ἀποτελεῖ πταῖσμα δεινὸν καὶ ἀσύγγνωστον. Διότι τὸ *ἀφιππεύω* ἐσήμαινε πάντοτε τὸ ἐφ' ἵππου ἀναχωρῶ· ὅπερ ἐλέγετο καὶ *ἀφιππάζομαι* καὶ *ἐξιππάζομαι*.

Ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν παλαιῶν ὁ ἐνεστὼς *μεθύω* εἶναι πάντοτε ἀμετάβατος καὶ σημαίνει τὸ «εἶμαι μεθυσμένος» (ἀντίθ. πρὸς τὸ *νήφω*). Τὸ αὐτὸ που λέγεται καὶ *μεθύσκομαι*, οὗ ὁ μέλλων εἶναι *μεθυσθήσομαι*, ὁ ἀόρ. *ἐμεθύσθην* καὶ ὁ παρακείμ. *μεμέθυσμαι*. Ἐπὶ δὲ μεταβατικῆς διαθέσεως ἔλεγον τὸ *μεθύσκω* τινά, οὗ ὁ μέλλων εἶναι *μεθύσω* τινὰ καὶ ὁ ἀόρ. *ἐμέθυσά* τινα (³).

Στοιχοῦντες λοιπὸν τοῖς παλαιοῖς θὰ λέγωμεν ἐν τῇ καθαρᾷ γλώσσῃ *μεθύσκω τινὰ* ἀντὶ τοῦ «μεθύω τινὰ» καὶ *ἐμεθύσθην* ἀντὶ τοῦ «ἐμέθυσα».

Σημειῶδες ὅτι ὁ «μπέκρος» λέγεται *μέθυσος* ἢ *οἰνόφλυξ*, ὁ δὲ «κρασοκανάτας» *οἰνοπότης*, *φιλοπότης*, *φίλοινος*, *πότης* κττ.

Ἄλλοτε ἐφέρετο συχνότερον, νῦν δ' ἀκούεται σπανιώτερον τὸ «ἔνεδρα». Ἀλλ' ἡ προπαροξύτονος ἐκφορὰ τῆς λέξεως εἶναι πλημμελής· διότι ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, τούτου δ' ἕνεκα οἱ Ἴωνες ἔλεγον *ἔδρη*. Ἐπάναγκες ἄρα εἶναι νὰ λέγεται *ἐνέδρα*, ὡς *καθέδρα* καὶ *ἐξέδρα*. Καὶ μετ' ἄλλων δὲ προθέσεων εὑρίσκεται ἡ λέξις συντεθειμένη, οἷον *ἀντενέδρα* καὶ *προενέδρα* καὶ *ψευδενέδρα*.

---

1) Λέγομεν ὅτι τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι ἀμετάβατον· διότι τὰ ἐκ τῶν εἰς -της ὀνομάτων παραγόμενα συνῃρημένα ῥήματα εἶναι ἀμεταβάτου διαθέσεως. Πβλ. *ἀποστάτης*—*ἀποστατῶ*, *ἐπιστάτης*—*ἐπιστατῶ*, *παραστάτης*—*παραστατῶ*, *προστάτης*—*προστατῶ*.

2) Ὅπως ἐκ τοῦ *καθίστημι* γίνεται τὸ *καθιστῶ*, -ᾷς, -ᾷ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ *ἐπανίστημι* θὰ γίνῃ τὸ *ἐπανιστῶ*, -ᾷς, -ᾷ.

3) Τὸ *μεθύσω* εἶναι μέλλων τοῦ *μεθύσκω* (ἤτοι μεταβατικόν) οὐχὶ δὲ τοῦ *μεθύω*· τούτου ὁ μέλλων εἶναι *μεθυσθήσομαι*.

Κατὰ ταῦτα ἔχομεν 1) μεταβατικὰ μὲν τὰ ἑξῆς· μεθύσκω, ἐμέθυσκον, μεθύσω, ἐμέθυσα, ἔχω μεθύσας τινά· 2) ἀμετάβατα δὲ τάδε· μεθύω ἢ μεθύσκομαι, ἐμέθυον ἢ ἐμεθυσκόμην, μεθυσθήσομαι, ἐμεθύσθην, μεμέθυσμαι.

Τὸ οὐχὶ σπανίως ὑπὸ τῶν νεωτέρων λεγόμενον «ἐπακριβῶς» ἠγνοεῖτο παντελῶς ὑπὸ τῶν παλαιῶν, καθὰ δὴ καὶ τὸ ἐπίθετον «ἐπακριβής». Παρ' Εὐσεβίῳ φέρεται πολλάκις τὸ *ἐπ' ἀκριβές*. Σύνηθες δὲ τοῖς παλαιοῖς ἦτο τὸ *ἀκριβῶς*, *δι' ἀκριβείας*, *διὰ πάσης ἀκριβείας*. Ταῦτα εἶναι κάλλιστα καὶ δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ λέγωμεν σήμερον.

Τὸ *ἐν παρέργῳ* λέγεται, ὡς γνωστόν, καὶ *ἐν παρόδῳ* (en passant)· ἐξ οὗ τελευταίου ἐσχημάτισάν τινες τὸ ἐπίρρημα «ἐμπαρόδως». Ἀλλ' ὁ σχηματισμὸς εἶναι σφαλερός, διότι οὐδεὶς τῶν παλαιῶν εἶπέ ποτε «ἐμπάροδος» ἢ «ἐμπαρόδως». Οὔτε «ἐμπάρεργος» οὔτε «ἐμπαρέργως» ἐλέχθη ποτὲ ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ μόνον *πάρεργος* καὶ *παρέργως*. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι διὰ τοῦ *ἐκ παρέργου*, *ἐκ παρόδου*, *ὁδοῦ πάρεργον*. Καὶ ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ κακόζηλον τοῦτο ἐπίρρημα «ἐμπαρόδως», μεμπτὸν καθ' ἑαυτὸ καὶ ἀπόβλητον, περιέπεσε νῦν, καθ' ὅσον γινώσκω, εἰς παντελῆ ἀχρηστίαν.

Τὸ *μετ' ἐπιστάσεως* ἢ *μετ' ἐπιστασίας* σημαίνει μετὰ προσοχῆς· ἀντίθετον δ' εἶναι τὸ *ἀνεπιστάτως* ἢ *ἀπροσέκτως*. Δεινῶς δὲ σφάλλονται ὅσοι παρανοοῦντες τὴν σημασίαν τοῦ *ἀνεπιστάτως* καὶ ἐκλαμβάνοντες αὐτὸ ὡς δηλοῦν τὸ *ἀνεπισταμένως* (ἀνεπιστημόνως), φαντάζονται ὅτι ἔχει ἀντίθετον τὸ *ἐπισταμένως*. Ἀλλὰ τὸ *ἐπισταμένως* (=ἐπιστημόνως, ἐμπείρως) ἔχει ἀντίθετον τὸ *ἀνεπιστημόνως*, μᾶλλον δὲ τὸ *ἀνεπισταμένως* (1), ἀπείρως, οὐχὶ τὸ *ἀνεπιστάτως*.

Τὸ *ἐπίστασις* καὶ *ἐπιστασία* προῆλθον ἐκ τούτου, ὅτι τὸ προσέχω ἐλέγετο καὶ *ἐφίστημι* τὸν νοῦν (τὴν γνώμην, τὴν διάνοιαν) καὶ κατ' ἔλλειψιν τῆς αἰτιατικῆς *ἐφίστημι*· Σημειωτέον ὅτι τὸ «ἐπισταμένως» ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς συνηθείᾳ λαμβάνεται ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ «προσεκτικῶς»· π. χ. «ἐξήτασα τὸ ζήτημα ἐπισταμένως», «θὰ ἐρευνήσω τὰ πράγματα ἐπισταμένως». Τοιαύτην δ' ὅμως σημασίαν δὲν ἔχει παρὰ τοῖς παλαιοῖς· διότι ἡ λέξις αὕτη (ἐπισταμένως) ἐδήλου, ὡς ἐρρήθη, τὸ *ἐπιστημόνως*, *ἐμπείρως*· τὸ δὲ μετὰ προσοχῆς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι (ὡς καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ λέγωμεν) *μετ' ἐπιστάσεως*, *μετ' ἐπιστασίας* (2).

Οὐ μόνον ἰδιῶται ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιστημόνων πολλοὶ (ἐν οἷς καὶ φιλόλογοι) δεινὴν πλημμελοῦσι πλημμέλειαν γράφοντες «ἀναζωπυροῖ», «ἀναζωπυροῦται», «ἀναζωπύρωσις»· π. χ. «οἱ λόγοι οὗτοι ἀνεζωπύρωσαν τὸ φρόνημα τοῦ στρατοῦ», «ἀναζωπύρωσις τοῦ φρονήματος» κτλ. Διότι τὸ ῥῆμα εἶναι *ἀναζωπυρΕω -ῶ*, περισπώμενον τῆς πρώτης συζυγίας. Ὀρθὰ ἄρα εἶναι τὰ *ἀναζωπυρεῖ*, *ἀναζωπυρεῖται*, *ἀναζωπύρΗσις*.

Τὸ ἐκ τοῦ *πῦρ* γινόμενον ῥῆμα εἶναι *πυρόω -ῶ*, *ἐκπυρόω -ῶ*· ὅθεν τὰ *πύρωσις*, *ἐκπύρωσις*, *πυρωτός*, *εὐπύρωτος*, *ἀπύρωτος*. Τὸ ἐκ τοῦ *ζῶπυρον* δ' ὅμως παραγόμενον ῥῆμα εἶναι *ζωπυρΕω -ῶ*.

Οὐχὶ σπανίως γίνεται πλημμελὴς χρῆσις τοῦ ῥήματος *ἐξασθενέω -ῶ*, λαμβανομένου ὡς ἐνεργητικοῦ· π. χ. λέγεται «ἡ ἐργασία τὸν ἐξησθένησε», «ἡ μελέτη τὸν ἐξασθενεῖ», «εἶναι ἐξησθενημένος». Ἀλλὰ τὸ ῥῆμα *ἀσθενέω -ῶ*, ὡς καὶ τὸ σύνθετον *ἐξασθενέω -ῶ*, εἶναι ἀεὶ ἀμετάβατον καὶ σημαίνει τὸ εἶμαι ἀσθενής. Τὴν δ' ἐνέργειαν ἐμφαίνει τὸ *ἀσθενόω -ῶ* (=ποιῶ τινα ἀσθενῆ)· ἐξ οὗ τὸ *ἀσθένωσις*.

Ὀρθὸν λοιπὸν εἶναι νὰ λέγωμεν ἐπ' ἐνεργητικῆς μὲν διαθέσεως τὸ *ἐξασθενοῖ*, ἐπὶ παθητικῆς δὲ τὸ *ἐξασθενοῦται*· οἷον εἶναί τις *ἐξησθενωμένος* (ἀντὶ τοῦ «ἐξησθενημένος») καὶ ἡ ἐργασία *ἐξησθένωσεν* αὐτὸν (ἀντὶ τοῦ «ἐξησθένησεν αὐτόν). Τινὲς μετα-

---

1) Ὡς τοῦ *ἐπιστημόνως* ἀντίθετον εἶναι τὸ *ἀνεπιστημόνως*, οὕτω καὶ τοῦ *ἐπισταμένως* ἀντίθετον θὰ ἦτο τὸ *ἀνεπισταμένως*. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπίρρημα δὲν παρεδόθη, ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὑπῆρχεν, εἰ καὶ εἶναι σεσιγημένον ἢ ἀμάρτυρον.

2) Συνοψίζοντες τὰ εἰρημένα παρατηροῦμεν ὅτι τὸ μετὰ προσοχῆς, προσεκτικῶς, λέγεται ἑλληνιστὶ *μετ' ἐπιστάσεως* ἢ *μετ' ἐπιστασίας*· ἀντίθετον δ' εἶναι τὸ *ἀνεπιστάτως*.

Ἄλλο καὶ ἄσχετον εἶναι τὸ *ἐπισταμένως*=*ἐπιστημόνως*=ἐμπείρως· ἀντίθετον δ' εἶναι τὸ **ἀνεπισταμένως*=*ἀνεπιστημόνως*=*ἀπείρως*.

χειρίζονται ὡς ἐνεργητικὸν τὸ *ἐξασθενίζω* καὶ ὡς παθητικὸν τὸ *ἐξασθενίζομαι*. Ἀλλ' ἀντὶ τούτων ὁ Κ. Κόντος προτιμᾷ τὸ *ἐξασθενόω -ῶ* καὶ τὸ *ἐξασθενόομαι -οῦμαι* παρατηρῶν ὅτι ἐκείνων οὐδὲν μαρτύριον παλαιότερον εὑρίσκεται. Ἀλλὰ πάντως πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τὸ «*ἐξασθενίζω*»-ομαι εἶναι κανονικῶς ἐσχηματισμένον καὶ ἔχει πολλὰ τὰ ὅμοια· οἷον εὐτελὴς—εὐτελίζω, εὐγενὴς—εὐγενίζω, ἀσφαλὴς—ἀσφαλίζω, εὐμενὴς—εὐμενίζω, εὐμαρὴς—εὐμαρίζω κτλ. Παρήχθη δὲ καὶ ἐκ τοῦ *συνεχὴς* τὸ *συνεχίζω* καὶ ἐκ τοῦ *συνήθης* τὸ *συνηθίζω*. Ὥστε θὰ ἠδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς καὶ ἀμέμπτως νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ *ἐξασθενίζω* καὶ *ἐξασθενίζομαι*.

Πρὸς δήλωσιν τῆς ὑπερβάσεως, τοῦ ἐπέκεινα, τοῦ περισσοτέρου, λέγεται συνήθως παρ' ἡμῖν «πέραν τοῦ μέτρου», «πέραν τοῦ μετρίου», «πέραν τοῦ δέοντος», «πέραν τοῦ προσήκοντος». Ἀλλ' ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ πέραν εἶναι ἐσφαλμένη. Διότι οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον *πέραν* ἐπὶ πραγματικοῦ τόπου, οἷον *πέραν πόντου*, *πέραν τοῦ ποταμοῦ* κττ. Ὁσάκις δ' ὅμως πρόκειται περὶ μεταφορικῆς χρήσεως τῆς ὑπερβάσεως, ἔλεγον *πέρα* (ἄνευ τοῦ Ν)· οἷον *πέρα τοῦ μέτρου*, *πέρα τοῦ δέοντος*, *πέρα τοῦ προσήκοντος*, *πέρα τοῦ μετρίου*, *πέρα τοῦ δικαίου*, *πέρα τοῦ καθήκοντος*, *πέρα καιροῦ*, *πέρα τῆς ἐλπίδος*, *πέρα τοῦ πιθανοῦ* κτλ.

Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι τὸ ἐκ τοῦ *πέραν* σύνθετον *ἀντιπέραν* εἶναι παροξύτονον (οὐχὶ προπαροξύτονον, «ἀντίπεραν»)· διότι ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ἰωνικοῦ τύπου *πέρην*. Ὁμοίως λέγεται καὶ *καταντιπέραν*, οἷον *καταντιπέραν ἀλλήλων*, ἡ *καταντιπέραν ἤπειρος*.

Ὑποκειμένου ἐνταῦθα τοῦ λόγου περὶ τοῦ *πέραν*, παρατηροῦμεν, ὅπερ καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις εἴπομεν, ὅτι εἶναι εἰδεχθὴς καὶ ἀφόρητος ξενισμὸς ἡ χρῆσις τοῦ *πέραν* πρὸς δήλωσιν προσθήκης. Γίνεται δὲ μάλιστα κατάχρησις ὑπὸ ἐπισήμων ἀνδρῶν καὶ ἀπὸ ἐπισήμου θέσεως· οἷον «*πέραν* τῶν ἐθνικῶν ὑποχρεώσεων καὶ τὸ συμφέρον ἡμῶν ἀπαιτεῖ ὅπως . . . », «*πέραν* τοῦ ποσοῦ τοῦ ἀναγραφομένου εἰς τὸν προϋπολογισμὸν θὰ προσθέσωμεν καὶ . . . ». Ἀλλ' ἡ προσθήκη ἐκφράζεται ἑλληνιστὶ οὐχὶ διὰ τοῦ *πέραν* τοῦ . . . (γαλ. au dela . . .) ἀλλὰ διὰ τοῦ *πλὴν τοῦ* . . . , *ἐκτὸς τοῦ* . . . , *πρὸς τῷ* . . . Ἐπὶ τέλους ἂς ἐθισθῶμεν νὰ διαλεγώμεθα καὶ νὰ γράφωμεν κατὰ τρόπον ἑλληνικὸν (ἑλληνοπρεπῆ) καὶ οὐχὶ ξενικόν ! Οἱ ἀλλοεθνεῖς φιλοτιμοῦνται νὰ ἐξεύγωσι τοὺς ξενισμούς, ἡμεῖς δὲ θηρεύομεν αὐτούς !

Οὐχὶ ὀλιγάκις λέγονται αἱ φράσεις «μικροῦ δεῖν *νὰ* πέσῃ, *νὰ* ἀποθάνῃ, *νὰ* ἀποκαλυφθῇ». Ἀλλ' αἱ τοιαῦται φράσεις εἶναι ἄκρως σόλοικοι. Ὀρθῶς ἔχει τὸ *μικροῦ δεῖν ἔπεσεν*, *ὀλίγου δεῖν ἀπέθανεν*, ἤ, *παρὰ μικρὸν* (παρ' ὀλίγον) ἐπνίγη, ἢ *παρ' ὀλίγον (παρὰ μικρὸν) ἦλθε νὰ πνιγῇ*, ἢ *ὀλίγου (μικροῦ) ἐδέησε νὰ πέσῃ* (νὰ πνιγῇ, νὰ ἀποθάνῃ κττ.).

Ἐάν τις ἐρωτήσῃ, πόθεν ἡ σόλοικος ἐκείνη φράσις ἡ ἐνίοτε ἀκουομένη (π. χ. μικροῦ δεῖν *νὰ* πέσῃ), δὲν εἶναι, νομίζω, δύσκολον νὰ ἀπαντήσωμεν. Ἡ τοιαύτη δηλαδὴ ῥῆσις εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἑρμαφρόδιτος, προελθοῦσα κατὰ σύμφυρσιν, ἐκ δύο ὀρθῶν ἐκφράσεων, ἤτοι α) ἐκ τῆς ἀρχαίας «*μικροῦ δεῖν ἔπεσε*» καὶ β) ἐκ τῆς νεωτέρας (ὀρθῶς ἐχούσης) «*ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσῃ*». Αἱ δύο προτάσεις συνεφύρθησαν· ἐκ μὲν τῆς πρώτης παρελήφθη τὸ πρῶτον μέρος (*μικροῦ δεῖν*), ἐκ δὲ τῆς δευτέρας τὸ δεύτερον (*νὰ πέσῃ*).

Ὅπως ἂν ἔχῃ, εἶναι προτιμότερον νὰ λέγωμεν τὸ *ὀλίγον ἔλειψε νά* . . . (1) παρὰ τὸ σόλοικον «μικροῦ δεῖν *νά* . . . ». Διότι κατὰ τὴν ἀξίαν προσοχῆς καὶ διδακτικὴν ἀρχὴν τοῦ Κόντου «*εἶναι κάλλιον νὰ ἀσπάζηταί τις τὰ κοινολεκτούμενα ἢ σπουδάζων περὶ τὰ χαριέστερα νὰ σολοικίζῃ δεινότατα*».

---

1) Τὸ τῆς συνηθείας «ὀλίγον ἔλειψε νά . . . » πλησιάζει πρὸς τὸ ἀρχαῖον «*μικρὸν ἦλθε ἢ μικρὸν ἀπέλιπε*+ἀπαρ. Ὡσαύτως ἐλέγετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν *ἐγγὺς ἐγενόμην τοῦ* . . . , *ἐγγὺς ἦλθον τοῦ* . . .

Ἐν τῇ νέᾳ ἡμῶν γλώσσῃ κατέστη σύνηθες τὸ ῥῆμα «ῥιψοκινδυνεύω». Ἀλλ' ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ εὑρίσκεται μόνον ὁ περισπώμενος τύπος *ῥιψοκινδυνέω -ῶ*. Οὗτος εἶναι ὁ ὀρθὸς τύπος, ὃν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα. Εἶναι δὲ ὁ μόνος ὀρθός. διότι εἶναι ἐσχηματισμένος κατὰ τοὺς νόμους τῆς γλώσσης. Ἐξ οὐσιαστικῶν δηλαδὴ ὀνομάτων παράγονται ῥήματα εἰς *-εύω* (οἷον κίνδυνος—κινδυνεύω, πίστις—πιστεύω, βουλὴ—βουλεύω)· ἀλλ' ἐξ ἐπιθέτων γίνονται ῥήματα εἰς *έω, ῶ* (οἷον ἄπιστος—ἀπιστῶ, δύσπιστος—δυσπιστῶ, ἄβουλος—ἀβουλῶ, ἰδιόβουλος—ἰδιοβουλῶ, ἀμνήμων—ἀμνημονῶ). Κατὰ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *ῥιψοκίνδυνος* μόνον εἰς -έω ῥῆμα δύναται νὰ παραχθῇ, τουτέστι τὸ *ῥιψοκινδυνέω -ῶ*.

Τὴν ἔννοιαν τοῦ *ῥιψοκινδυνῶ* τῶν μεταγενεστέρων ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι διὰ τοῦ *παρακινδυνεύω* καὶ τοῦ *διακινδυνεύω*.

Οὐχ ἧττον ἀλλότριος τοῦ γνησίου καὶ ἀνεγκλήτου ἑλληνισμοῦ εἶναι ὁ τύπος «καιροφυλακτῶ», «ἐκαιροφυλάκτουν», «ἐκαιροφυλάκτησα» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ *καιροφυλακῶ* [ἀρχ. *καιρὸν φυλάττω* (Θευκ.)], *ἐκαιροφυλάκουν, ἐκαιροφυλάκησα*. Διότι ἐκ τοῦ *καιροφύλαξ* σχηματίζεται, κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ *καιροφυλακέω -ῶ*, καθ' ὃν τρόπον ἐκ τοῦ *βιβλιοφύλαξ* γίνεται τὸ *βιβλιοφυλακῶ*, ἐκ τοῦ *θησαυροφύλαξ*—τὸ *θησαυροφυλακῶ* ἐκ τοῦ *κλειδοφύλαξ*—*τὸ κλειδοφυλακῶ*, ἐκ τοῦ *νομοφύλαξ*—*τὸ νομοφυλακῶ*, ἐκ τοῦ *σωματοφύλαξ*—*τὸ σωματοφυλακῶ* καὶ πολλὰ ἄλλα.

Διάφορον εἶναι τὸ *ἀφυλακτῶ* ἐκ τοῦ ἀφύλακτος, ὡς τὸ *ἀτακτῶ* ἐκ τοῦ ἄτακτος, τὸ *εὐτακτῶ* ἐκ τοῦ εὔτακτος.

Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ τὸ ῥῆμα «θίγω» εἶναι τόσον διαδεδομένον καὶ κοινολεκτούμενον, ὥστε ἀποβαίνει δύσκολον ἅμα καὶ μάταιον νὰ συστήσῃ τις τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ. Παρατηροῦμεν δ' ὅμως ὅτι ἀντὶ τούτου, ὅπερ ἐσχηματίσθη ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις ἐκ τοῦ ἀορ. *ἔθιγον* (τοῦ ῥ. θιγγάνω), εἶναι κάλλιον καὶ προτιμότερον νὰ λέγωμεν *ψαύω τινὸς* ἢ *ἅπτομαί τινος*.

Ἐκ τῆς Κ. Διαθήκης παρειλημμένη φέρεται οὐχὶ ὀλιγάκις ἐν τῇ ἰδιωτικῇ ἡμῶν φωνῇ ἡ ῥῆσις «οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι», λεγομένη ἐπὶ ἀποροῦντος καὶ ἐν δυσχερείαις εὑρισκομένου ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ δόκιμος χρῆσις καὶ ἀκριβὴς σύνταξις ἀπαιτεῖ ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφ. *(κλῖναι)* ὑποτακ. *(κλίνῃ)*, ἤτοι ῥῆμα τῆς πλαγίας ἐρωτήσεως [1]. Ὄντως δὲ τοιουτοτρόπως (ὀρθῶς) εἶναι γεγραμμένον ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ· *«ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ»*.

Ὁ φιλῶν (ἀγαπῶν) τὰ βιβλία λέγεται συνήθως παρ' ἡμῖν «βιβλιόφιλος». Τὸ ἐπίθετον τοῦτο δὲν εἶναι μὲν ἐπίμεμπτον· διότι ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ φέρονται παρεμφερῆ· οἷα τὰ *ξενόφιλος, γαστρόφιλος, ἐθνόφιλος, εἰρηνόφιλος, εἰκονόφιλος, ὀκνόφιλος* κ.ἄ. Πλὴν δὲν εἶναι ἐσχηματισμένον κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης. Κατὰ ταύτην, πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀγαπῶντός τι, παραλαμβάνονται σύνθετα ἐπίθετα, ὧν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ *φιλο*—· π. χ. *φιλότιμος, φιλόνικος, φιλοχρήματος, φιλάδελφος, φιλόκαλος, φιλόδοξος, φιλογύνης, φιλοκόλαξ, φιλόλογος, φιλάλληλος* (τὸ ἐναντίον *μισάλληλος*), *φίλοινος* κ.ἄ. Συνῳδὰ τούτοις σχηματίζεται τὸ *φιλόβιβλος*, οὗ παράδειγμα παρέχει ἤδη ὁ Στράβων λέγων περὶ τοῦ Ἀπελλικῶντος ὅτι ἦτο *φιλόβιβλος μᾶλλον ἢ φιλόσοφος*. Ὡσαύτως λέγεται ὀρθῶς *φιλέλλην* (οὐχὶ ἑλληνόφιλος), *φιλότουρκος* (οὐχὶ τουρκόφιλος)· πβλ. *φιλαθήναιος, φιλοπέρσης, φιλοκνώσιος, φιλοθήβαιος, φιλολακεδαιμόνιος* κ.ἄ.

Πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι δύο πράξεις εἶναι σύγχρονοι ἢ σχεδὸν σύγχρονοι γίνεται χρῆσις, ἐν τῇ ἰδιωτικῇ ἡμῶν φωνῇ, φράσεως ἀπὸ τοῦ «μόλις» ἀρχομένης· οἷον «μόλις εἶδον τὸν δεῖνα, ἀνεγνώρισα αὐτόν», «μόλις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, ἠσθένησεν» [2]. Ἀλλὰ

1) Πβλ. *οὐκ ἔχω τί φῶ—οὐκ ἔχω πῶς εἴπω—οὐκ ἔχω ὅ,τι ἀποκρίνωμαι—οὐκ ἔχω ἐπὶ τίνα πορευθῶ—οὐκ ἔχω πῶς ἐπαινέσω—οὐκ ἔχω ὅ,τι χρήσωμαι τοῖς λόγοις—οὐχ ἕξω ὅ,τι λέξω—οὐκ οἶδα ὅ,τι καὶ εἴπω—ἀπορῶ πόθεν ἄρξωμαι—ἀπορῶ πότερον ὑπολάβω—καὶ φημὶ κἀπόφημι κοὐκ ἔχω τί φῶ* κ.ἄ.π.

2) Ἀντὶ τοῦ «μόλις» λέγεται σπανιώτερον τὸ *ἅμα ὡς*

τοιαύτη ἐκφορὰ εἶναι πλημμελὴς καὶ σόλοικος· διότι τὸ *μόλις* δὲν εἶναι σύνδεσμος καὶ δὴ καὶ σύνδεσμος χρονικός, οἷος ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται, ἀλλ' ἐπίρρημα δηλωτικὸν τῆς δυσκολίας. Ἀντὶ τοῦ *μόλις* προσῆκον καὶ ὀρθὸν εἶναι νὰ παραλαμβάνηται τὸ *εὐθὺς ὡς* καὶ νὰ λέγηται π. χ. «*εὐθὺς ὡς ἦλθεν*, ἐνόσησεν». Ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ *εὐθὺς ὡς* εἶναι συνήθης τοῖς τε παλαιοῖς καὶ τοῖς μεταγενεστέροις. Πβλ. «ὁ δ' *εὐθὺς ὡς* ἤκουσε . . . πᾶσι προφωνεῖ» (Αἰσχύλ.), «*εὐθὺς* τάλαιν' *ὡς* εἶδον, ἐμπαίει τί μοι ψυχῇ σύνηθες ὄμμα» (Σοφ.), *εὐθὺς ὡς* ἐτίκτετο τὸ παιδίον, ἐν ἀσπίσιν ἐτίθεσαν αὐτὸ» (σχόλ. εἰς Θουκ.) (¹).

Κατὰ παρεμφερῆ τρόπον δύναται τὸ αὐτὸ νὰ δηλωθῇ προτασσομένης τῆς χρονικῆς προτάσεως καὶ ἀκολουθούσης τῆς κυρίας μετὰ τοῦ *εὐθύς*· π. χ. «*ὅτε* ἦλθεν, *εὐθὺς* ἐνόσησεν», «*ὅτε* ἦλθεν, *εὐθὺς* ἐνίκησε». Πβλ. «*ὡς* γὰρ εἰσῆλθε τὰ γερόντια τότ' εἰς δόμους, *εὐθὺς* ἀνεκλίνετο», «*ἐπειδὰν*» κατίδω τιν' ἄνδρα ἡλίθιον πλουτοῦντα, *εὐθὺς* περὶ τοῦτόν εἰμι» (ἀποσπ.).

Τέλος ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος (χρονικὴ) σχέσις ἐκφέρεται κάλλιστα διὰ τοῦ *ἅμα* κατὰ διττὸν τρόπον, ἤτοι α) διὰ τοῦ *ἅμα* συντασσομένου μετὰ μετοχῆς, εἰς ἣν ἀκολουθεῖ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως· π. χ. *ἅμα ἐλθὼν ἐνόσησεν*, *ἅμα ἰδὼν ἀνεγνώρισα*. Πβλ. τὰ ἀρχαῖα *ἅμα* ταῦτα *εἰπὼν* ἀνέστη», «*ἅμα* δ' *ἐκλείποντος* τοῦ ἀναψύχοντος, τὸ σῶμα ἀπόλλυταί τε καὶ τελευτᾷ», «ταῦτ' *ἅμα ποιοῦντες* κατέβαινον ἀπὸ τῶν ἵππων» καὶ β) διὰ τοῦ *ἅμα* μετὰ ῥήματος, εἰς ὃ ἀκολουθεῖ ἕτερον ῥῆμα προτασσομένου τοῦ *καί*· π. χ. *ἅμα ἦλθε καὶ* ἐνόσησε, *ἅμα ἔλαβε* τὰ χρήματα *καὶ* ἔφυγε, *ἅμα ἀνεπαύθη καὶ* ἐπανέλαβε τὸ ἔργον. Πβλ. τὰ ἀρχαῖα «*ἅμα* πλουτοῦσι *καὶ* ἡμᾶς μισοῦσιν», «*ἅμ'* ἠλέηται *καὶ* τέθνηκεν ἡ χάρις», «*ἅμα* ταῦτ' ἔλεγε *καὶ* ἀπῄει τὴν ἐπὶ Σπάρτης», «*ἅμα* ἔπεσεν ἡ ὕσπληξ *κἀγὼ* ἤδη ἀνακηρύττομαι νενικηκώς».

Καί, ἵνα συνοπτικῶς εἴπωμεν ἐπί τινος τῶν ἤδη εἰρημένων παραδειγμάτων, δυνάμεθα νὰ δηλώσωμεν τὸ σύγχρονον τῶν πράξεων πολλαχῶς, λέγοντες 1) *εὐθὺς ὡς* (ἢ *εὐθὺς ὅτε*, *εὐθὺς ἀφοῦ*) ἦλθεν, ἐνίκησεν· 2) *ὅτε ἦλθεν*, *εὐθὺς ἐνίκησε*· 3) *ἅμα ἐλθὼν ἐνίκησεν*· 4) *ἅμα ἦλθε καὶ ἐνίκησεν* (²).

Ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ πλήθους ἢ τῆς συσσωρεύσεως, μᾶλλον δὲ τῆς ῥαγδαίας διαδοχῆς ἐπαλλήλων πραγμάτων (συνήθως κακῶν), γίνεται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ χρῆσις ἐκφορῶν, οἷαι «ἀπήντησε μὲ ὕβρεις ἐπὶ ὕβρεων», «διέπραξε σφάλματα ἐπὶ σφαλμάτων, ἀδικίας ἐπὶ ἀδικιῶν», «εἶπε μωρίας ἐπὶ μωριῶν», «ἔπαθε συμφορὰς ἐπὶ συμφορῶν» κτλ. Καὶ ἔχει μὲν ἐνταῦθα καλῶς ἡ πρόθεσις *ἐπί*, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα πτῶσις· διότι ἐπὶ τοιαύτης σημασίας ἡ πρόθεσις αὕτη συντάσσεται μετὰ δοτικῆς. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκφορὰ εἶναι παλαιά τε καὶ μεταγενεστέρα. Ὁ Ὅμηρος λέγει «ὄγχνη (=ἄπιον) ἐπὶ ὄγχνῃ, μῆλον δ' ἐπὶ μήλῳ, αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλή, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ»· ὁ δὲ Πίνδαρος «ἐσθλὰ δ' ἐπ' ἐσθλοῖς ἔργα θέλοι δόμεν»· ὁ δὲ Πλάτων «μυρία ἐπὶ μυρίοις». Καὶ παρὰ τοῖς ὕστερον πάμπολλα εὑρίσκονται παραδείγματα· οἷα «φόνος ἐπὶ φόνῳ», «πληγὴ ἐπὶ πληγῇ», «κακὸν ἐπὶ κακῷ», «χάρις ἐπὶ χάριτι», «κατάραν ἐπὶ κατάρᾳ ἐδέξατο», «ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις», «ἄλλα ἐπ' ἄλλοις», «ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ» κἄ.

Κατὰ ταῦτα θὰ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς «ἔπαθε κακὰ *ἐπὶ κακοῖς*», «συμφορὰς *ἐπὶ συμφοραῖς*», «ὑπέστη ζημίας *ἐπὶ ζημίαις*» καὶ ἄλλα παραπλήσια.

Πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι πρᾶγμά τι παραμένει εἰς τὸν αἰῶνα, εἶναι αἰώνιον, λέγεται συνήθως ὅτι «διαιωνίζεται»· π. χ. «διαιωνίζεται τὸ γένος», «αἱ φιλονικίαι διαιωνίζονται» «ἡ δίκη διαιωνίζεται» κτλ. Ταῦτα, ἐν παθητικῷ τύπῳ ἐκφερόμενα, εἶναι νεώτερα. Ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ δ' ἑλληνισμῷ ἦτο συνήθης μόνον ὁ ἐνεργητικὸς τύπος *διαιωνίζω*· π. χ. «τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταμένει καὶ *διαιωνίζει*», «παρεῖχε τὴν χάριν ἄληστον καὶ

1) Παραπλησίως τῷ *εὐθὺς ὡς* δύναται νὰ λεχθῇ τὸ *εὐθὺς ὅτε* ἢ *εὐθὺς ἀφοῦ*. Πβλ. τὰ «*εὐθὺς* Ἀγησίλαος *ἐπεὶ* ἔγνω αὐτόν, . . .», «*εὐθὺς ἐπειδὴ* ἀνηγέρθη, . . .» (Ξενοφ.), «*εὐθὺς ἐπειδὴ* ἀνεχώρησαν . . .» (Θουκυδ.).

2) Κατὰ ταῦτα εἶναι ἐσφαλμένον τὸ «*ἅμα* ἦλθεν, ἐνίκησεν», ὀρθὸν δὲ τὸ *ἅμα ἦλθε καὶ ἐνίκησεν* ἢ *ἅμα ἐλθὼν ἐνίκησεν*.

διαιωνίζουσαν». Ἐλέγετο δ' ἐνίοτε καὶ μετὰ τῆς προθέσεως ***σύν***, ***συνδιαιωνίζω***· «***συνδιαιωνίζειν*** καὶ συμπαραμένειν». Ὁ Ἡσύχιος γράφει· «***συνδιαιωνίζειν***, συνδιάγειν εἰς αἰῶνας».

Τὸ ***διαιωνίζω*** σπανιώτατα ἀπαντᾷ ἐπὶ μεταβατικῆς διαθέσεως. Οὕτως ὁ Εὐσέβιος λέγει· «διαιωνίζει ***τὴν*** μνήμην τῆς μητρός».

Ταῦτα πάντα εἶναι μεταγενέστερα καὶ νεώτερα. Διότι ὑπὸ τῶν δοκίμων ἐλέγετο ***ἀΐδιός εἰμι*** καὶ ***αἰώνιός εἰμι***, ἐνεργητικῶς δὲ ***ποιῶ αἰώνιον***.

Μέγα κακὸν εἰς τὴν γλῶσσαν, μᾶλλον ἢ ἧττον συνειδητῶς, προξενοῦμεν παρεισάγοντες μὲν ἄτοπα καὶ σφαλερὰ στοιχεῖα [πβλ. πέραν τούτου (=***πλὴν τούτου***), πλαισιοῦται, διαφορίζει, ἐναρμονίζει, ὑπογραμμίζει, ἐκκινεῖ, ἀποσυνθέτει, ἀποδεσμεύει, τὸ κλῖμα (=***κατάστασις***, ***διάθεσις***], παραγκωνίζοντες δὲ καὶ εἰς λήθην παραρρίπτοντες λέξεις καλλίστας καὶ χρήσεις δοκιμωτάτας (¹).

Τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ σπουδάζωμεν ἐπιμελῶς καὶ περιέπωμεν μετ' εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ· ἔχομεν καθῆκον ἐθνικὸν νὰ φυλάττωμεν αὐτὴν ὡς ἱστορικὸν κειμήλιον καὶ ἱερὰν παρακαταθήκην· νὰ καθαίρωμεν ταύτην ἀπὸ παντὸς ὀθνείου στοιχείου καὶ φεύγωμεν τοὺς ξενισμούς. Δὲν ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας νὰ βαρβαροφωνῶμεν καὶ λαλῶμεν λαλιὰν Σκυθῶν καὶ Παφλαγόνων· ἡμῖν πρέπει λόγος μόνον καθαρός, κομψὸς καὶ χαρίεις.

Σημ. Τὸ μὲν ἡ μετεωρία, τὸ δὲ μάλιστα ἡ ἄγνοια τῆς γλώσσης καθιστᾷ τὰς μεταφράσεις πολλαχοῦ ἀσαφεῖς ἢ καὶ διαστρόφους, ἐνίοτε δὲ ἀδιανοήτους. Δὲν ἀποτελεῖ, ἀτυχῶς, ἐξαίρεσιν καί τις νεωστὶ γενομένη μετάφρασις μεγάλου φιλοσοφικοῦ βιβλίου. Ἓν μόνον καὶ ταχὺ βλέμμα πείθει περὶ τούτου. Μεταφράζεται π. χ. πλειστάκις τὸ **affections** διὰ τοῦ «***αἰσθήματα***», ἀντὶ τοῦ ***συναισθήματα ἢ πάθη τῆς ψυχῆς***. Τὸ «objets à aimer ou hair» διὰ τοῦ «ἀντικείμενα ποῦ ***πρέπει νὰ*** ἀγαποῦν ἢ νὰ μισοῦν», ἀντὶ τοῦ ***ἀντικείμενα*** (ἢ κάλλιον ***ὑποκείμενα***) ***ἀγάπης ἢ μίσους*** (τὸ à+ἀπαρ. δὲν σημαίνει πάντοτε τὸ ***πρέπει***). Τὸ «une idée adéquate» μεθερμηνεύεται διὰ τοῦ «ἀνεπαρκὴς ἰδέα» ἀντὶ τοῦ ***ἀσαφὴς καὶ συγκεχυμένη ἔννοια***· τὸ**affirmation** διὰ τοῦ «ἄρνησις», ἐνῷ ἡ λέξις σημαίνει τὸ ἐναντίον, ***βεβαίωσιν***: ἡ φράσις δηλαδὴ «la position et l'**affirmation** de son existence . . . » μετεφράσθη διὰ τοῦ «***ἡ θέσις καὶ ἡ ἄρνησις*** τῆς ὑπάρξεως» !! · τὸ «saisir des **propres** et des accidents» μεταφράζεται «σύλληψις ***ἰδίων*** (sic) καὶ συμβεβηκότων»· ἀλλὰ τὸ «propres ἐνταῦθα σημαίνει ὅ,τι τὸ propriétés=***ἰδιότητες***. Τὸ «la suite des choses **fixes** et éternelles» μεθερμηνεύεται διὰ τοῦ «συνέπεια ***ἰδιαιτέρων*** πραγμάτων» (ἔνθα ὅμως fixes εἶναι τὰ ***σταθερά***, αἱ ***οὐσίαι***) !! κτλ.

---

1) Ἐγκατελίπομεν π. χ. τὴν χρῆσιν πλείστων λέξεων, ὧν πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ἡ πρόθεσις ***ὑπὸ*** πρὸς δήλωσιν τοῦ μικροῦ καὶ ὀλίγου· πβλ. ***ὑπόγλυκυ***, ***ὑπόπικρον***, ***ὑπόκενον***, ***ὑπόκωφον***, ***ὑπόλευκον***, ***ὑπομέλαν***, ***ὑπόλεπτον*** κλπ. καὶ ῥήματα οἷα ***ὑποφώσκω***, ***ὑπολίμπω***, ***ὑπολισθαίνω***, ***ὑποκρούω***, ***ὑπομειδιῶ***, ***ὑποσημαίνω***, ***ὑπεμφαίνω***, ***ὑποθωπεύω*** κλπ.